

Милорад Михаиловић

О патреби и могућностима отварања уметничке галерије у Краљеву

І ДОСАДАШЊЕ СТАЊЕ

Ликовни живот у Краљеву има већ дугу традицију. Сликари града су својом активном делатношћу, уз неке друге чиниоце, пре свега Народни музеј и Раднички универзитет који су се углавном појављивали као организатори изложби, највише допринели стварању и развоју ликовне културе у граду. Својим бројним изложбама у Краљеву и околним местима уметници су дали изузелно значајан допринос и подстицај развоју ликовног живота у Краљеву.

Међутим, непостојање једне професионалне институције која би се искључиво бавила организовањем изложби и предавања из тематике савремене уметности, њеном ширем пласирању код грађана, одавно се осећа у културном животу града. Институције које су се до сада бавиле тим пословима, Раднички универзитет, Народни музеј а повремено и Дом ЈНА, чиниле су то недовољно, истина у задње време чешће и организованије, али још увек без пратећих манифестација које би допуњавале изложбу. Несумњиво, за похвалу је досадашњи рад ових установа, нарочито Радничког универзитета, који је, у сарадњи са уметницима, највише допринео упознавању грађанства са савременом уметношћу насталом у граду и ван њега, али је и чињеница да је то рађено недовољно што је опет и разумљиво кад се зна да су све ове установе оријентисане на друге делатности. Значај делатности Радничког универзитета у ширењу ликовне културе је и у томе што је својим изложбама створио навик у код љубитеља уметности да на одређеном месту, у Дому друштвених организација, могу видети не само дела краљевачких уметника него и познатих, афирмисаних југословенских уметника.

Сви околни градови имају већ дуже времена Уметничке галерије иако не располажу са више уметничких снага и материјалних средстава од Краљева. Галерија „Надежде Петровић“ у Чачку је већ широко афирмисана институција, позната не само по свом Меморијалу већ и по осталим ликовним манифестацијама. Уметничка галерија у Крушевцу је већ прошла свој развојни пут у саставу Народног музеја и од 1971. године ради као самостална установа. Својим манифестацијама и ликовним зрачењем она још није достигла ниво чачанске галерије али је њена делатност осетна у културном животу Крушевца. Крагујевачка Уметничка галерија је у саставу Народног музеја и недавно је добила репрезентативну зграду за своје потребе. Њена активност приметна је не само у Крагујевцу него и шире. И други градови, Титово Ужице, Светозарево, Ниш, смогли су снаге и средства за отварање галерија. За сада је Краљево један од ретких градова у свом рангу који је без Уметничке галерије, иако се потреба за њом осећа одавно.

По
ве
ља

II САДАШЊЕ МОГУЋНОСТИ

Временом су Народни музеј и Раднички универзитет путем откупа и поклона створили солидне збирке ликовних дела, не само краљевачких уметника, разнолике уметничке вредности. Недостатак повољног изложбеног простора не дозвољава приступ публике тим делима. Она су, углавном, депонована или се налазе по канцеларијама радних организација, чиме је њихова основна функција доста изгубљена. Свако вредно ликовно дело ако је недоступно сагледавању шире јавности губи од своје вредности и значаја. За савремена уметничка дела је ово посебно битно јер је за њих потребно и време да би добила одговарајуће оправдање постојања, да би била вреднована од друштва коме су и намењена.

Пресељењем Народне библиотеке у нове радне просторије ослобађа се један привремено солидан простор од 100 м², добро осветљен и функционалан, смештен на погодном месту, лако доступан посетиоцима што је у овом времену битно за активност галерија. Управо тај простор био би сасвим повољан за делатност Уметничке галерије у првим годинама њеног развоја, док се Урбанистичким планом града не реши њен бољи смештај и повећа изложбени простор. У овом тренутку би то било најбоље решење за смештај и рад галерије. Адаптирање простора за потребе галерије не би захтевало велика финансијска средства. Потребно је обезбедити средства за изградњу паноа за слике и постамената за скулптуре и евенту-

ално за опрему експоната за излагање. Постојање мање просторије уз изложбени простор је повољна погодност. Она би служила за привремено депоновање дела при постављању изложби. Одређивањем тих просторија за потребе галерије били би решени најнеопходнији услови за њено отварање и почетни рад.

По
вс
ља

Народни музеј у својим збиркама располаже са око 150 слика, скулптура и цртежа. Заступљени су са својим делима наши познати уметници: Милан Милановић, Зора Петровић, Бета Вукановић, Борбе Андрејевић-Кун, Пиво Караматијевић, Никола Граховац, Живорад Настасијевић, Васа Поморишац, Љуба Ивановић (са 20 цртежа), Младен Јосић, Милош Голубовић, Бранко Станковић, Винко Грдан, Мића Николајевић, Ристо Стијовић, Миодрог Протић, Стојан Белић, Бранко Шотра, Александар Зарин и други, а од краљевачких уметника Владимира Маржик, Чедо Павловић, Борбе Симић, Мића Маравић, Драгољуб Босић. Уз солидан фонд Радничког универзитета, који обавезно треба прикључити галерији, то представља значајну збирку ликовних дела. Из тог целокупног фонда би стручна комисија сачинила избор вредних дела неопходних за почетни рад галерије која би касније путем редовне делатности обогатила и употпуњавала своју збирку.

С обзиром да су музеји и галерије доста сродне установе по својој законом одређеној делатности и да Народни музеј у Краљеву у овом тренутку у свом кадровском саставу има неопходно стручно особље потребно за делатност галерије, најбоље решење би било да новооснована Уметничка галерија буде у саставу Народног музеја као самостална организација удруженог рада или као одељење музеја, као што је и Галерија фресака. Такав правни статус јој омогућава самосталну делатност, а истовремено дозвољава ангажовање осталог особља музеја у обављању заједничких послова (административна служба, педагошка делатност, водичка служба).

III ДЕЛАТНОСТ УМЕТНИЧКЕ ГАЛЕРИЈЕ

Својом делатношћу галерија би попунила осетну празнину у културном животу града. Њена активност би се испољавала у више видова:

1. Из постојећих збирки би се за почетни период рада сачинила поставка галерије у коју би ушла ликовна дела од почетка стварања српске савремене уметности до дела насталих у најновије време. Могућ избор и простор не би дозвољавали већу заступљеност и шири приказ кретања савремене уметности, али би се добио један пресек развоја наше ликовне

уметности, нарочито послератне, а посебно уметничких токова у нашем граду. Делимитичне празнине код битних праваца у нашој уметности, предратној, а и послератној, у почетном периоду рада галерије могле би се попунити привременим позајмљивањем дела од Народног музеја у Београду и Музеја савремене уметности. За наш град би било значајно то што би се на једном месту могао стећи увид у ликовна кретања настала у њему од првих послератних година до данас. И даљи рад галерије треба да иде у том правцу. Сва вредна ликовна дела, а њих несумњиво има, извукла би се на видело и била доступна широј јавности. Поставку треба да прати солидан каталог изложених дела.

По
в
а

2. У првим годинама свога рада, док се материјално и кадровски не ојача и не развије своју делатност, галерија треба да приређује повремене изложбе, најмање 12 годишње у трајању од 7—15 дана. Од тога, једна би била традиционална октобарска изложба, 1—2 самосталне изложбе уметника нашег града, једна изложба дечјих радова (мајски салон) а остале би биле гостујуће. Преко изложби краљевачких уметника публика би континуирано пратила кретања ликовне уметности у граду а остале изложбе би имале за циљ да упознају наше суграђане са ликовним делима савремене уметности насталим у ранијем периоду и најсавременијим ликовним кретањима у нашој земљи. И ове изложбе треба да прати типизирани документовани каталог. Зависно од материјалних средстава, са изложби би стручна комисија за откуп откупљивала дела и тиме употпуњавала и повећавала збирку галерије.

3. Стручна делатност галерије би се огледала у обавезном вођењу документације о делима у збирци, праћењу и проучавању стваралаштва краљевачких уметника, писању каталога и предговора за њих, објављивању приказа о делима уметника итд.

4. Педагошка активност има за циљ да популарише уметност и развија интерес и љубав публике за уметничка дела. Један вид педагошке делатности галерије је приређивање изложби. Други вид би био организовање предавања са тематиком из савремене уметности: о проблемима у уметности, о уметничким правцима, о појединим сликарима, о ликовној критици, о односу уметник-друштво, затим разговори са уметницима о њиховим делима, итд.

5. Нормално, све ове делатности не могу се испољити у правој мери у првим годинама рада и без од-

говарајућег стручног особља. За квалитетан рад галерије неопходан је стручни кадар. У почетном периоду довољно би било ангажовати једног стручњака музеја који би водио галерију у њеној почетној фази развоја. Најдаље почетком идуће године потребно је ангажовати помоћно лице са одговарајућом средњом стручном спремом које ће помагати при техничкој реализацији изложби и дежурати како би галерија била доступна посетиоцима. Даље у потпуњавање кадра галерије текло би обезбеђивањем средстава за кустоса педагога, још једно дежурно лице, и даље према потребама развоја галерије.

6. Традиционална октобарска изложба везана је за догађај из прошлости нашег краја који је оставио дубоке трагове. Због тога би јој требало дати далеко шири значај од онога који има сада. Та манифестација би морала бити далеко осетнија у граду па би организовање ове изложбе морало постати један од битнијих видова делатности будуће галерије. Поред укључивања и сликара из целе Србије и шире, требало би посебно посветити пажњу већ створеним и делима која се стварају, чија је тематика страдање човеково. У том смислу могуће је ангажовање уметника да стварају дела инспирисана трагичним догађајем у Краљеву октобра 1941. године која би галерија прикупљала и излагала било на октобарским изложбама било у поставци. Тиме би октобарске свечаности постале садржајније и далекосежније по свом значају а галерија би уједно обогаћивала своју збирку.

* * *

Чини се да су све ове могућности у овом тренутку сасвим реалне. Правовременим ангажовањем културних и јавних радника града и материјалних средстава у том правцу било би омогућено отварање Уметничке галерије чијом би активношћу ликовни живот у граду постао динамичнији, организованији и потпунији.

Треба очекивати да ће и ликовни уметници подржати отварање галерије која ће им омогућити организовању и шири наступ пред публиком. Ово такође треба очекивати и од наставника и професора ликовног васпитања јер ће им галерија омогућавати употпуњавање наставе.

4